

Afganistan

Afganistan’a Özgü Aylık Menşe Ülke Bilgisi (MÜB) Güncellemesi

Komşu Ülkelerdeki Afganların Durumu

Şubat 2025

İçindekiler

Afganistan’da Genel Güvenlik Durumu Değerlendirmesi ve İnsan Hakları Sorunları.....	2
Uluslararası ve Hükümetlerarası Organizasyonlar	2
Devlet Kurumları	7
Sivil Toplum Kuruluşları.....	9
Medya	9
Komşu Ülkelerdeki Afganların Durumu, Sınır Ötesi Hareketler ve Gelişmeler	13
Uluslararası ve Hükümetlerarası Organizasyonlar	13
Devlet Kurumları	15

Afganistan’da Genel Güvenlik Durumu Değerlendirmesi ve İnsan Hakları Sorunları

Uluslararası ve Hükümetlerarası Organizasyonlar

- Birleşmiş Milletler İnsan Hakları Konseyi (HRC), *Sözde “Ahlaksızlığın Önlenmesi ve Faziletin Teşviki Kanunu” üzerine çalışma: Özel Raportör Richard Bennett’in Afganistan’da insan hakları durumu üzerine raporu, 25 Şubat 2025:*

<http://undocs.org/A/HRC/58/74>

Özel Raportör, raporunda, Afganistan’da yürürlüğe giren “Ahlaksızlığın Önlenmesi ve Faziletin Teşviki Kanunu’nun” amacını, kapsamını ve uygulanabilirliğini genel hatlarıyla ele almaktadır. Rapora göre Afganistan’da Taliban fiili makamları, kanunu 21 Ağustos 2024 tarihinde yayınlamıştır. Raporda kanunun öne çıkan düzenlemelerinin ve uygulama tedbirlerinin kapsamlı bir incelemesi yer almaktadır. Kanun, zorunlu başörtüsü ve giysi kuralları, hareket özgürlüğüne yönelik kısıtlamalar, şahsi ilişkilere getirilen kısıtlamalar, zinanın yasaklanması, eşcinsel ilişkilerin suçlaştırılması ve bu ilişkilere yönelik ayrımcılık, dini inançlara ve pratiklere yönelik kısıtlamalar, ifade özgürlüğüne ve bilgiye erişime yönelik kısıtlamalar, kültürel etkinliklere ve kutlamalara getirilen yasaklar ve müzik yasağı dahil olmak üzere geniş bir hak ihlalleri yelpazesini kapsamaktadır. Kanunun uygulanması hususunda ise rapor, yetkililere geniş çaplı ve keyfi yetkiler tanıdığını, bağımsız gözetim mekanizmalarının bulunmadığını ve kanuna riayetini sosyalleşme, talim ve eğitim yoluyla şekillendirildiğini vurgulamaktadır. Bunun yanı sıra kanun, toplumsal cinsiyete dayalı zulme katkıda bulunma, azınlık ve ötekileştirilmiş toplulukları ayrımcılığa ve dışlamaya maruz bırakma ve yeni ortaya çıkan güvenlik riskleri gibi daha geniş çaplı sonuçları açısından da ele alınmaktadır. Rapor ayrıca, Taliban Taliban’ın Afganistan yönetimini ele geçirmesinin ekonomik etkilerini de ele almaktadır.

Rapor, kanunun Taliban’ın 2021 yılında ülke yönetimini ele geçirmesinden bu yana uygulama koyduğu pek çok ayrımcı emri, fermanı ve politikayı kanunlaştırdığını ve pekiştirdiğini, grubun Afgan toplumu üzerindeki hakimiyetini güçlendirdiğini aktarmaktadır. Baskının etkilerini çoğunlukla kadınlar ve kız çocukları hissetse de kimse güvende değildir: Erkekler, oğlan çocukları, ikili cinsiyet sisteminin dışındaki kişiler, etnik ve dini azınlıklar, ötekileştirilmiş topluluklar ve bağımsız medya, yaşamlarının neredeyse her yönüne hükmeden son derece baskıcı bir rejimle karşı karşıyadır.

Ahlaksızlığın Önlenmesi ve Faziletin Teşviki Kanunu, Taliban’ın 2021 yılında ülke yönetimini ele geçirmesinden bu yana uygulama koyduğu pek çok ayrımcı emri, fermanı ve politikayı kanunlaştıran ve pekiştiren, son derece ayrımcı ve gerici bir kanundur. Ayrımcılığın uç biçimlerinin Taliban hükmünün tesadüfi bir yanı olmadığını, ideolojilerinin ve resmi politikalarının merkezi unsurlarından biri olduğunu ortaya koymaktadır. Kanunun yanı sıra Afganların yaşamlarına ve haklarına yönelik geniş çaplı kısıtlamalar, katı ve baskıcı bir sosyal düzenin uygulanmasıyla Taliban kontrolünü toplumda yerini sağlamlaştırmayı amaçlayan kasıtlı ve hesaplı bir stratejidir. Dolayısıyla, Ahlaksızlığın Önlenmesi ve Faziletin Teşviki Kanunu, Taliban baskısının, zulmünün ve kontrolünün hem bir semptomu hem de bir aracıdır.

Mevcut Taliban kısıtlamaları, grubun ülkeyi yönettiği 1996-2001 yılları arasında uyguladığı pek çok korkunç uygulamayı kopyalamaktadır. Yirmi yılın ardından ve ilk başta verilen reform sözlerine rağmen Taliban, yavaşça da olsa emin adımlarla aynı gerici politikaları yeniden uygulamaya koymakta, ideolojisinin değişmediğini ve değişme niyetinde de olmadığını göstermektedir. Mevcut gidişat, durumun yüksek ihtimalle daha da kötüleşeceğini göstermektedir. Durumun sonuçlarına

katlanmaya devam edecek olanlar, özellikle kadınlar, kız çocukları, etnik ve dini azınlıklar olmak üzere Afganistan halkıdır.

Özel Raportör, özellikle toplumsal cinsiyete dayalı baskı ve kadınların ve kız çocuklarının insandışlaştırılması olmak üzere Taliban'ın uç politikalarının, özellikle erkekler ve oğlan çocuklarında olmak üzere Afganlar arasında nesiller boyunca tehlikeli bir ideolojiyi körükleme, bölgede ve bölge ötesinde güvenlik riskleri oluşturma riski teşkil ettiği konusunda defalarca uyarıda bulunmuştur. Taliban, Afganistan halkı hakimiyetini baskısını daha fazla ayrımcılık ve baskıyla güçlendirirken bu riskler büyümeye devam edecektir. Artan yoksulluk, fırsatlara ve eğitime erişimsizlik ve kişisel ve kolektif haklara ve özgürlüklere yönelik daha fazla kısıtlama, radikalleşmenin yanı sıra bölgesel ve küresel güvensizliğe yönelik tehditleri de artıracaktır.

Özel Raportör, 2021 yılından bu yana *fili* yetkililerin, kadınları ve kız çocuklarını temel haklarından ciddi düzeyde mahrum bıraktığını defalarca belgelemiştir. Ayrıca, LGBTİ+ bireylere ve Taliban'ın kadınlara ve kız çocuklarına destek olduğunu düşündüğü kişilere yönelik ihlaller de belgelemiştir. Söz konusu toplumsal cinsiyete dayalı baskı yapısı, emirler ve fermanlar gibi çeşitli tedbirler aracılığıyla, tehdit, aşağılama ve şiddet kullanarak zorlamayla ve direnenleri bastırmayla uygulamaya konmuştur. Özel Raportör, Taliban'ın kadınları ve kız çocuklarını hedef alan kurumsallaşmış ayrımcılık, dışlama ve baskı sisteminin, Afganistan halkına yönelik yaygın ve sistematik bir saldırı olduğu ve toplumsal cinsiyete dayalı zulüm dahil olmak üzere insanlığa karşı suç teşkil edebileceği görüşündedir. Ahlaksızlığın Önlenmesi ve Faziletin Teşviki Kanunu sadece bu saldırının bir parçasını oluşturmamakta, aynı zamanda söz konusu saldırının en üst düzeyde planlandığı ve düzenlendiği, kurumsal bir politika uyarınca ya da kurumsal bir politikayı ilerletmek amacıyla uygulandığı yönünde kanıtlar da sunmaktadır.

- **Birleşmiş Milletler Güvenlik Konseyi (UNSC), *Afganistan'da durum ve uluslararası barış ve güvenlik için sonuçları: Genel Sekreter'in Raporu, 21 Şubat 2025:***

<http://undocs.org/S/2025/109>

Birleşmiş Milletler Genel Sekreteri, 6 Aralık 2024 tarihli bir önceki raporu takiben Birleşmiş Milletler Afganistan'ın siyasi, insani yardım ve insan hakları alanlarında çalışmaları da dahil olmak üzere faaliyetlerine ilişkin güncelleme sağlayan bir rapor yayınlamıştır.

Rapora göre Taliban lideri Hibetullah Ahundzade, otoritesini güçlendirmek için yeni adımlar atmıştır. Bu adımlara, Kandehar'da kendi liderliğinde kilit toplantılar düzenlemek ve önemli makamlara yandaşlarını atamak dahildir. Fiili yetkililer, kadınların tıp eğitimine erişimine yeni kısıtlamalar getirmiş ve Ahlaksızlığın Önlenmesi ve Faziletin Teşviki Kanunu'nun katı şekilde uygulanmasını daha da pekiştirmek amacıyla kamuoyu ile etkileşimlerini sürdürmüşlerdir. Birleşmiş Milletler Afganistan'a, kadınlar başta olmak üzere Afganistan toplumunun farklı kesimlerinden, Kanun'un hayatları ve geçim kaynakları üzerindeki olumsuz etkilerine dair endişeler aktarılmıştır.

Sivil toplum, kadın grupları ve aktivistler, Ahlaksızlığın Önlenmesi ve Faziletin Teşviki Kanunu'nun uygulanmasına yönelik endişelerini Birleşmiş Milletler Afganistan'a Yardım Misyonu'na (UNAMA) ve sosyal medyada dile getirmeye devam etmiş, kanunun daha sıkı uygulanmasının örneğin, özellikle kadınlar ve diğer hassas gruplar için olmak üzere sağlık hizmetlerinin teminini baltaladığını belirtmiştir. Kanun'un uygulanması kadınları ve çocukları orantısız biçimde etkilese de hem kadınların hem de erkeklerin, özellikle de özel eğitim merkezleri, berberler ve kuaförler, terziler, düğünler için çalışan ikram firmaları ve restoranlar dahil olmak üzere küçük işletmelerin kanundan olumsuz etkilendiğini bildirmişlerdir. Birleşmiş Milletler Afganistan'a Yardım Misyonu (UNAMA), Afganistan çapında, aileleri geçim kaynaklarından yoksun bıraktığını, yoksulluğu kötüleştirdiğini ve

aileleri göçü göz önünde bulundurmak zorunda bıraktığını belirterek kadınların eğitimden ve istihdamdan dışlanmasına eleştiren kadınların ve erkeklerin bulunduğuna dair raporlar almıştır.

Güvenliğe ilişkin olarak 1 Kasım 2024 – 31 Ocak 2025 tarihleri arasında Birleşmiş Milletler, güvenlikle ilişkili 2,081 olayın bildirildiğini kaydetmiştir. Bu, 2023/2024’ün aynı dönemine kıyasla 16.8’lik bir düşüş teşkil etmektedir. Ek olarak, bu aralıkta yaşanan 108 hırsızlık vakası, 2023/2024’ün aynı dönemine kıyasla %129’lük bir artışa işaret etmektedir.

İnsan haklarına ilişkin olarak, raporlama döneminde sivil can kayıplarına ve yaralanmalarına yol açan saldırılar bildirilmiştir. Bu saldırılarda en az 81 sivil (37 erkek, 8 kadın, 18 kız çocuğu ve 18 oğlan çocuğu) ölümlen en az 111 sivil (57 erkek, 9 kadın, 15 kız çocuğu ve 30 oğlan çocuğu) yaralanmıştır. 21 Kasım 2024 tarihinde, silahlı saldırganlar, Bağlan ilindeki bir camide ibadet için bulunan 11 Sufiyi ateş açarak öldürmüştür. Saldırının sorumluluğunu Irak-Şam İslam Devleti – Horasan Vilayeti (İŞİD – Horasan Vilayeti) üstlenmiştir. Sivil can kayıplarına ve yaralanmalarına yol açan saldırıları üstlenen başka gruplar da olmuştur. 1 Eylül – 31 Aralık 2024 tarihleri arasında, Afganistan izleme ve raporlama ülke görev gücü, en az 30 kız çocuğu dahil yaklaşık 130 çocuğa yönelik 360 ciddi ihlal belgelemiştir. En yaygın ihlaller arasında insani erişimin engellenmesi bulunmaktadır ve patlayıcı cihazlar, çocuk ölümlerinin birinci nedeni olmaya devam etmektedir.

Patlamamış mühimmatlar, çoğunluğu çocuk olmak üzere sivillere zarar vermeye devam etmiştir. Raporlama döneminde, toplam 9 sivil (4 erkek, 2 kız çocuğu ve 3 oğlan çocuğu) öldürülmüş ve 36 sivil (10 erkek, 1 kadın, 8 kız çocuğu ve 17 oğlan çocuğu) yaralanmıştır.

Rapora göre Afganistan’da insani ihtiyaçlar, 2025 yılında da ciddi bir düzeyde seyretmiştir. Üst düzey gıda güvensizliği ve yetersiz beslenme, tekrar eden doğal afetler ve iklim şokları, uzun süreli yerinden edilme dahil devam eden nüfus hareketleri, zayıf ekonomi, temel hizmetlere yetersiz erişim ve Afganlara yönelik, özellikle kadınları ve kız çocuklarını etkileyen devam eden kısıtlamalar dolayısıyla 22.9 milyon kişi yardıma ihtiyaç duymaktadır.

Yüksek yoğunluklu çatışmalar biteli üç yıldan uzun bir süre olmuşsa da Afganistan ekonomisi hala kırılgandır ve 22.9 milyon kişinin yardıma ihtiyaç duyduğu ülke, dünyanın en kötü insani krizlerinden birini yaşamaya devam etmektedir. Fiili yetkililerin devam eden kısıtlayıcı politikaları ve özellikle kadınlar olmak üzere Afganistan halkına zorla uygulatılan politikalar, ülke çapında ekonomik faaliyetleri ve geçim kaynaklarını kısıtlarken ihtiyaç sahibi kişilere yardım ulaştırılmasının önüne geçmiştir. Fiili yetkililerin bu politikaları uluslararası insan hakları kanunlarını ve Afganistan’ın uluslararası yükümlülüklerini ihlal etmekte, uluslararası insani ve temel insan ihtiyaçları yardımlarının ülke halkı için kritik önem taşıdığı bu dönemde ülkenin, donörler dahil uluslararası topluluktan soyutlanması riski oluşturmaktadır.

Ahlaksızlığın Önlenmesi ve Faziletin Teşviki Kanunu’nun uygulanması, her nesilden kadınlar ve erkekler için çok yönlü zorluklar oluşturmaya devam etse de hareket özgürlükleri ve temel hizmetlere erişimleri daha da kısıtlanan kadınlar orantısız biçimde etkilenmektedir. Kadınların medya sektöründe çalışmasını engelleyen ve iş tanımlarını ofis içi işleri yerine getirmekle sınırlayan kısıtlayıcı tedbirlerin kapsamı endişe vericidir.

Birleşmiş Milletler Genel Kurulu, kadınların ve kız çocuklarının sağlık eğitimi alması yasağının sadece ayrımcı olmadığını, ayrıca Afganistan’ın uluslararası insan hakları yükümlülüklerine aykırı olduğunu ve Afganistan’da halihazırda az yetersiz kadın sağlık çalışanı sayısını daha da azaltarak kadınların ve kız çocuklarının sağlık hizmetlerine kırılgan erişimini daha da kısıtlayacağını vurgulamaktadır. Kadınların ebelik ve diğer sağlık alanlarında eğitim almasına getirilen yasak, nesiller boyunca anne ve çocuk ölümü üzerinde ciddi ve derhal görülecek sonuçlara yol açacaktır.

- **Birleşmiş Milletler İnsan Hakları Konseyi (HRC), Afganistan’da insan hakları durumu: Özel Raportör Richard Bennett’in, Afganistan’da insan hakları durumu üzerine raporu, 20 Şubat 2025:**

<http://undocs.org/A/HRC/58/80>

Birleşmiş Milletler İnsan Hakları Konseyi, Afganistan’da kadınların ve kız çocuklarının durumunu sağlık ve eğitim haklarına odaklanarak ele almaktadır. Raporda ayrıca sivil alana yönelik sansür ve ifade özgürlüğüne müdahale gibi geniş çaplı kısıtlamalara da yer verilmektedir. Rapor, azınlıklara yönelik şiddet ve tehditleri, çocuklara yönelik ihlalleri ve cinsel yönelim ve toplumsal cinsiyet kimliği temelinde zulmü vurgulamaktadır. Ayrıca engelli kişilerin ötekileştirilmesini, yaşlıların maruz bırakıldığı istismar ve ihmali ve ülke içinde yerinden edilmiş kişilerin ve mültecilerin karşı karşıya olduğu vahim koşulları da ele almaktadır.

Rapora göre Taliban son derece kadın düşmanı baskı sistemini uygulamaya devam etmiştir. Afganistan’da, kadınlara ve kız çocuklarına karşı başka ülkelerde benzeri görülmeyen bir ayrımcılık uygulanmaktadır. Taliban’ın toplumsal cinsiyete dayalı baskı ve ayrımcılığın yaygın ve sistematik bir şekilde kullanımı, özellikle toplumsal cinsiyete dayalı zulüm olmak üzere insanlığa karşı suç teşkil etme potansiyeli taşımaktadır. Uluslararası Ceza Mahkemesi Savcısı, bu doğrultuda iki Taliban lideri için tutuklama emri talebinde bulunmuştur. Aralık 2024’ün başında, fiili yetkililer, kadınların özel sağlık eğitimi kurumlarında eğitim almasını engellemeyi amaçlayan yeni bir direktifin uygulamaya konacağını duyurmuştur. Bu direktif, eğitime erişimde az sayıdaki istisnadan faydalanmakta olan 35,000 kadını etkilemiştir. Bu gelişme, ülke çapında itirazlara ve Bedahşan, Faryab, Herat ve Tahir dahil olmak üzere birçok ilde protestolara yol açmıştır.

Taliban’ın ülke yönetimini ele geçirmesinin ardından geçen üç buçuk yılı aşkın sürede Afganistan’da insan hakları durumu istikrarlı biçimde kötüleşmiştir. İlk etapta uluslararası insan hakları sözleşmeleri uyarınca yükümlülüklerini yerine getireceği sözü vermiş olsa da Taliban, kadınlara ve kız çocuklarına yönelik baskısını sistematik biçimde artırmıştır. Söz konusu geri kafalı tedbirlerini geri çekeceğine yönünde ise herhangi bir işaret bulunmamaktadır. Uluslararası topluluk tarafından sorumlu tutulmamak da Taliban’ı cesaretlendirmiştir.

Taliban, ifade özgürlüğünü ciddi biçimde kısıtlamakta, muhalefete ve kendisiyle hemfikir olunmamasına dahi tahammül göstermemektedir. Yaygın sansür, tehditler ve göz korkutma, şiddet, keyfi tutuklamalar ve kurumların kapatılması yöntemleriyle sivil topluma müdahale etmişlerdir. Hala ülkede olan ve Taliban’a karşı çıkan Afganlar korku içinde yaşamakta, pek çoğu otosansür uygulamakta, ülke içinde sıklıkla yer değiştirmekte ya da ülkeden kaçmaktadır. Muhalefete yönelik koordineli baskı kamu söyleminin her alanını kapsamakta, gazetecileri ve medya çalışanlarını, insan hakları savunucularını, sivil toplum üyelerini ve protestocuları, akademisyenleri, yazarları, sanatçıları, kitap satıcılarını ve eğitimcileri, ayrıca aile üyelerini de etkilemektedir.

Azınlıklara ilişkin olarak, Afgan paydaşların çoğu, Özel Raportör’le etnik ve dini temelde ayrımcılık, dışlama, koruma eksikliğine ilişkin sorunların ele alınmamasının yanı sıra önceki şiddet olaylarının tanınmaması yönündeki artan endişelerini paylaşmıştır. Fiili yetkililerin bu tür sorunları ele alma isteği olmadığı sıklıkla gözlemlenmektedir. 24 Şubat – 4 Nisan 2025 tarihleri arasında, Irak-Şam İslam Devleti – Horasan Vilayeti (İŞİD – Horasan Vilayeti), çoğunlukla etnik Hazaralardan oluşan Şii Müslümanlar ve Sufiler başta olmak üzere dini azınlık mensuplarının kasıtlı biçimde hedef alındığı saldırıları üstlenmeye devam etmiştir. Özel Raportör ayrıca, Sih ve Hindu topluluklarının yanı sıra Hristiyanlar gibi diğer dini azınlıkların da saldırıların hedefi olduğunu bildirmiştir. Örneğin, 12 Eylül 2024 tarihinde, Deykundi ilinin Gur ili sınırı yakınındaki Sang-e Takht ilçesinde, silahlı saldırganlar 14 Şii Hazara erkek sivil vuruşarak öldürmüştür. En az dört Hazara erkek de yaralanmıştır. İŞİD – Horasan vilayeti, “kafir Rafizileri” (Şiiilere yönelik kullanılan aşağılayıcı bir tabir) hedef aldığını belirttiği

saldırının sorumluluğunu üstlenmiştir. İki buçuk ay sonra, 21 Kasım 2024 tarihinde, silahlı saldırganlar, Baglan ilinin Nahrin ilçesinde dini vecibelerini yerine getiren 10 Sufi adamı vurarak öldürmüştür. Saldırının sorumluluğunu üstlenen IŞİD – Horasan Vilayeti, “çoktanrılı Saifia mezhebinin” (Sufilik içinde bir grup) mensuplarını hedef aldığını belirtmiştir.

Özel Raportör, Aralık 2024’te kadınların ve kız çocuklarının sağlık eğitimi almasının yasaklanması dahil olmak üzere kötüleşen kısıtlamalar nedeniyle Afgan çocukların sağlık durumlarının da büyük tehlike altında olduğunu vurgulamaktadır. İnsani yardım kuruluşları, 12.4 milyon çocuğun yardıma ihtiyaç duyduğunu ve 3.5 milyon çocuğun akut yetersiz beslenmeden mustarip olduğunu belirtmektedir. Özel Raportör ayrıca, evlerde çocuk felci aşısı uygulamasının Eylül 2024’te askıya alınmış olmasından endişe duymaktadır. 2023 yılında 6 çocuk felci vakası görülürken bu sayı 2024 yılında 17’ye çıkmıştır. Camide aşılama uygulaması, özellikle de bebekler ve kız çocukları için olmak üzere aşılarla erişim hususunda ciddi bir gerileme teşkil etmektedir.

LGBTİ+ Afganlar, cinsel yönelimleri ve toplumsal cinsiyet kimlikleri temelinde hedef alınmaya devam etmektedir. Ahlaksızlığın Önlenmesi ve Faziletin Teşviki Kanunu ise cinsel yönelimlerinin ya da toplumsal cinsiyet kimliklerinin suçlaştırılmasını daha da pekiştirmektedir. Özel Raportör, Taliban’ın ülke yönetimini yeniden ele geçirmesini takiben LGBTİ+ Afganların maruz bırakıldığı keyfi tutuklama ve gözaltı, cinsel şiddet dahil olmak üzere işkence ve kötü muamele vakalarını belgelemeye devam etmiştir. Ülkedeki ve artık ülkede yaşayamayan LGBTİ+ Afganların akrabaları da keyfi gözaltı, tehdit ve fiziksel şiddet gibi misillemelerin hedefi olmaktadır.

2024 yılının ikinci yarısında Taliban, işkence ve kötü muamele teşkil eden bedensel cezalandırma uygulamasını artırmıştır. Filli Yüksek Mahkeme’nin açıklamalarına göre Temmuz – Aralık 2024 aralığında, en az 311 kişi (264 erkek ve 47 kadın) bedensel cezalandırmaya maruz bırakılmıştır. Söz konusu kişilerin çoğunluğu, hapis cezasına ek olarak 30’dan fazla kırbaça cezasına çarptırılmıştır. Sayılar, 2024 yılının 254 kişinin (215 erkek ve 40 kadın) bedensel cezalandırmaya maruz bırakıldığı ilk yarısına kıyasla %22’lik endişe verici bir artışa işaret etmektedir. Bedensel cezalandırmanın uygulandığı “suçlar” arasında hırsızlık ve “ahlaki yozlaşmanın” yanı sıra zina, fiili livata ve uygunsuz ilişkiler yer almaktadır. LGBTİ+ kişiler ve evli olmayan kişiler özellikle hassas konumdadır.

- **Birleşmiş Milletler, *Afganistan’daki Terör Saldırısına İlişkin Güvenlik Konseyi Basın Açıklaması*, 12 Şubat 2025:**

<https://press.un.org/en/2025/sc15992.doc.htm>

Güvenlik Konsey mensupları, 11 Şubat 2025 tarihinde, Afganistan’ın kuzeyindeki Kunduz ilinin dış kesimindeki bir bankanın hedef alındığı ve sorumluluğunu Irak-Şam İslam Devleti – Horasan Vilayeti’nin (IŞİD – Horasan Vilayeti) üstlendiği, en az onlarca kişinin ölümüne ve yaralanmasına yol açan alçak terör saldırısını şiddetle kınamıştır.

- **Dünya Gıda Programı, *Afganistan Durum Raporu*, 6 Şubat 2025:**

<https://reliefweb.int/report/afghanistan/wfp-afghanistan-situation-report-january-2025>

Dünya Gıda Programı’na (WFP) göre beş yaşın altındaki 3.5 milyon çocuğun 2024 yılı itibarıyla yetersiz beslenme deneyimlemesi ön görülmektedir. Geçen yıla kıyasla 500,000’lik bir artış teşkil eden bu sayı, Afganistan’da yetersiz beslenmede bugüne kadar kaydedilen en keskin artıştır. Bu artış, akut yetersiz beslenme riski taşıdığı öngörülen 1,2 milyon hamile ve emziren kadın ile kız çocuğuna ek olarak gelmektedir. Bu endişe verici durum, halk sağlığı hususunda beslenme programlarının ve aşılama kampanyalarının yeniden başlatılması için derhal harekete geçilirken kadınlar, çocuklar ve aileler için maddi olarak karşılanabilir uzun vadeli beslenme programlarının

oluşturulmasını önceliklendirerek eyleme geçilmesini gerektiren vahim bir aciliyetin söz konusu olduğunu gözler önüne sermektedir.

Devlet Kurumları

- **Alman Federal Göç ve Mülteciler Dairesi (BAMF), *İltica ve Göç Bilgi Merkezi Bilgilendirme Notları*, 24 Şubat 2025:**

https://www.bamf.de/SharedDocs/Anlagen/EN/Behoerde/Informationszentrum/BriefingNotes/2025/briefingnotes-kw09-2025.pdf?__blob=publicationFile&v=3

Medyada yer alan haberlere göre 20 Şubat 2025 tarihinde Taliban güçleri, güney ili Helmand'ın başkenti Leşkerghah'ta kimliği bilinmeyen silahlı adamlarla çatışmaya girmiştir. Taliban, olay hakkında bir yorumda bulunmamış ve can kaybı sayısına ilişkin bilgi paylaşmamıştır. Saldırının sorumluluğunu üstlenen olmamıştır.

19 Şubat 2025 tarihinde, kuzey vilayeti Belh'in Mezar-ı Şerif kenti merkezindeki Kifayat Borsası yakınında bir bomba patlamış, en az üç kişi yaralanmıştır. Medyada yer alan haberlere göre aynı gün, Kabil'de bulunan Taliban kontrolündeki İçişleri Bakanlığı önünde silahlı çatışma yaşanmıştır. Can kaybı sayısı bilinmemektedir. 17 Şubat 2025 tarihinde, başkent Kabil'deki havalimanı yakınında bir patlama meydana gelmiştir. Patlamanın sebebine ve olası can kaybı sayısına dair detaylar belirsizliğini korumaktadır. Taliban, olay hakkında yorumda bulunmamıştır. 17 – 20 Şubat 2025 tarihleri arasında, direniş grupları, Kunduz'daki kontrol noktalarında Taliban'a karşı beş saldırı düzenlemiştir. 22 Şubat 2025 tarihinde, Taliban, Kabil'in kuzey mahallesi Khair Khana'daki evlerde aramalar gerçekleştirmiştir. Aramalar, Taliban içerisinde bölünmelerin bildirildiği ve ülke çapında pek çok güvenlik olayının yaşandığı bir döneme denk gelmiştir.

18 Şubat 2025 tarihinde, Taliban lideri Hibetullah Ahundzade, Kandehar, Zabul, Uruzgan ve Helmand vilayetlerinin Taliban valileriyle, Kandehar'da bir acil durum toplantısı gerçekleştirmiştir. Toplantıda, bahar aylarında yaşanabilecek Irak-Şam İslam Devleti (İŞİD) saldırılarının önlenmesi, Bahramcha'da (Pakistan sınırına yakın önemli bir kaçakçılık merkezi) kimliği bilinmeyen silahlı grupların varlığı, Taliban içerisindeki gerginlikler, Pakistan'la yaşanan sınır sorunları ve önemli ticaret yollarının güvence altına alınması gibi güvenlik sorunlarına odaklanılmıştır.

17 Şubat 2025 tarihinde basında yer bulan haberlere göre Taliban istihbarat servisi, şair ve kültürel aktivist Alam Hashimi'yi Kabil'de tutuklayarak bilinmeyen bir konuma götürmüştür.

- **Alman Federal Göç ve Mülteciler Dairesi (BAMF), *İltica ve Göç Bilgi Merkezi Bilgilendirme Notları*, 17 Şubat 2025:**

https://www.bamf.de/SharedDocs/Anlagen/EN/Behoerde/Informationszentrum/BriefingNotes/2025/briefingnotes-kw08-2025.pdf?__blob=publicationFile&v=3

16 Şubat 2025 tarihli haberlere göre 14 Şubat 2025 tarihinde, Samangan vilayetinin başkenti Aybak'daki Jui Zindajan camii, Cuma namazı sırasında bir el bombası saldırısıyla hedef alınmıştır. Saldırıda en az dört kişi yaralanmıştır. Taliban raporlarına göre 13 Şubat 2025 tarihinde, bir intihar bombacısı, Kabil'de bulunan Taliban kontrolündeki İmar ve Konut Bakanlığı binasına girmeye çalışmıştır. Taliban müdahalede bulunarak saldırganı öldürmüştür. Saldırıda bir kişi ölürken Taliban'ın Maliye ve İdare Bakan Yardımcısı dahil beş kişi yaralanmıştır. Saldırının sorumluluğunu Irak-Şam İslam Devleti – Horasan Vilayeti (İŞİD – Horasan) üstlenmiştir. Yerel raporlara göre İŞİD – Horasan Vilayeti'nin, 11 Şubat 2025 tarihinde, Taliban üyelerini hedef alarak Kunduz şehrindeki bir Kabul Bank şubesine gerçekleştirdiği saldırıda 20 civarında kişi ölürken 30 kişi yaralanmıştır. Taliban ise beş kişinin öldüğünü ve yedi kişinin yaralandığını belirtmektedir. The İŞİD – Horasan Vilayeti ile

bağlantılı Amaç haber ajansı, örgüt üyesi bir intihar bombacısının, maaşlarını almak üzere banka önünde toplanan Taliban üyelerini hedef aldığını söylemiştir.

Taliban, bir sonraki emre kadar siyasi programların yerel medya kuruluşları tarafından yayınlanmasını yasaklayan yeni bir yönerge yayınlamıştır. Taliban, Nimruz'da 11 kişiyi kırbaçlamıştır. Son üç haftada, ülke çapında dokuz kadının da aralarında yer aldığı 62 kişi kırbaçlanmıştır.

- **Alman Federal Göç ve Mülteciler Dairesi (BAMF), İltica ve Göç Bilgi Merkezi Bilgilendirme Notları, 10 Şubat 2025:**

https://www.bamf.de/SharedDocs/Anlagen/EN/Behoerde/Informationszentrum/BriefingNotes/2025/briefingnotes-kw07-2025.pdf?__blob=publicationFile&v=4

8 Şubat 2025 tarihinde, Taliban'a ait bir istihbarat konvoyu, Tahar'ın başkenti Talukan'da bulunan, Taliban idaresindeki Tarım Bakanlığı binası önünde bir manyetik bomba kullanılarak hedef alınmıştır. Saldırıda, üç Taliban savaşçısının öldüğü ve ikisinin yaralandığı söylenmektedir. Saldırının sorumluluğunu Afganistan Özgürlük Cephesi (AFF) üstlenirken Taliban, olaya ilişkin herhangi bir yorumda bulunmamıştır. 3 Şubat 2025 tarihinde, Nepalli bir Birleşmiş Milletler güvenlik yetkilisi, bir Birleşmiş Milletler binasının önünde bir Taliban savaşçısı tarafından vurularak öldürülmüştür.

31 Ocak 2025 tarihinde basında yer alan haberlere göre Lagman ilinde üç çocuk, oyun oynadıkları sırada bir el bombasının patlaması sonucu hayatını kaybetmiştir.

Kimliği bilinmeyen bir hacker grubu, "Talib sızıntıları" ("Talib leaks") adlı bir web sitesinde, yaklaşık 21 bakanlık ve hükümet kuruluşuna ait, bir kısmı gizli bilgiler içeren yüzlerce sayfalık Taliban belgeleri yayınlamıştır. Taliban, sızdırılan belgelerin gizli olmadığını ve kamu erişimine açık olduğunu belirtmiştir. Sızdırılan Taliban belgelerinden biri, çoğunluğu eski hükümet yetkilileri olmak üzere 8,000 civarında kişinin ülkeden çıkışının yasaklandığını açığa çıkarmaktadır. Kapisa vilayetinden eski bir Milli Güvenlik Müdürlüğü mensubunun, Kabil'de Taliban istihbarat ajanları tarafından tutuklandığı bildirilmektedir.

Taliban Ahlaksızlığın Önlenmesi ve Faziletin Teşviki Bakanlığı, 12 vilayette (Helmend, Bamyān, Kuner, Paktika, Sar-i Pol, Samangan, Vardak, Baglan, Kapisa, Paktiya, Cüzcan ve Lagman) başörtüsü kanunlarının uygulanması ve dini denetim amacıyla kapsamlı bir soruşturma yürütmüştür. Bu doğrultuda, bu vilayetlerin her birinde yaklaşık 500 kişi sorgulanmıştır. Çoğunlukla Şii Hazaraların yaşadığı Bamyān'da ve çoğunlukla İslam'ı Taliban görüşlerinden farklı bir biçimde uygulayan Selefilerin yaşadığı Kuner'de ciddi ihlallerin işlendiği gün yüzüne çıkmıştır.

- **Alman Federal Göç ve Mülteciler Dairesi (BAMF), İltica ve Göç Bilgi Merkezi Bilgilendirme Notları, 3 Şubat 2025:**

https://www.bamf.de/SharedDocs/Anlagen/EN/Behoerde/Informationszentrum/BriefingNotes/2025/briefingnotes-kw06-2025.pdf?__blob=publicationFile&v=2

1 Şubat 2025 tarihinde, Tahar vilayetinin başkenti Talukan'da, Taliban emniyet müdürlüğünü hedef alan bir saldırı düzenlenmiştir. Afganistan Özgürlük Cephesi (AFF) saldırının sorumluluğunu üstlenmiş ve beş Taliban üyesinin öldüğünü, üçünün yaralandığını bildirmiştir.

27 Ocak 2025 haftasında Taliban, Deykundi vilayetinin eski Ulusal Güvenlik Müdürünü ve Deykundi'nin Miramur ilçesinin eski Ulusal Güvenlik Başkanının oğlunu, ayrıca biri Deykundili ikisi Bağlanlı olmak üzere üç askeri tutuklamıştır.

Taliban'ın Ahlaksızlığın Önlenmesi ve Faziletin Teşviki Bakanlığı Herat Müdürlüğü, kitap kapaklarında resimlerin ve şekillerin yer almasını yasaklamıştır.

Sivil Toplum Kuruluşları

- **Çocuklar ve Silahlı Çatışma Gözlem Listesi, Çocuklar ve Silahlı Çatışma; Güvenlik Konseyi'ne Öneriler; Aylık Güncelleme, Şubat 2025:**

https://watchlist.org/wp-content/uploads/2025_2_caac_monthly_final.pdf

Hizb-i İslami Gulbeddin, Irak-Şam İslam Devleti – Horasan Vilayeti (İŞİD – Horasan), Taliban kuvvetleri ve Hakkani ağı dahil olmak üzere ilişkili gruplar, Genel Sekreter'in çocuklar ve silahlı çatışma üzerine en güncel yıllık raporunun (S/2024/384) eklerinde, çocuklara yönelik birden fazla ağır ihlal gerçekleştiren gruplar olarak yer almaktadır.

Patlayıcı mühimmat, Afganistan'daki çocuk ölümlerinin birinci nedeni olmaya devam etmektedir. UNAMA'nın Afganistan'daki insan hakları durumu üzerine Ekim - Aralık 2024 aralığını kapsayan raporuna göre patlayıcı savaş kalıntıları, 47 çocuğun (8 kız çocuğu, 39 oğlan çocuğu) hayatını kaybetmesine yol açmıştır. Devam eden şiddet olayları ve okulların çevresinde patlayıcı mühimmat varlığı, çocukların eğitime ve temel hizmetlere erişimlerini engellemeye, hareket özgürlüklerini kısıtlamaya ve güvenliklerini tehlikeye atmaya devam etmektedir. Birleşmiş Milletler'e göre kadınlar ve kız çocuklarının eğitim ve işgücü dahil hayatın pek çok alanından dışlanması "koruma risklerini ciddi ölçüde artırmış ve halihazırda son derece zorlayıcı olan insani durumu daha da kötüleştirmiştir."

- **Afganistan Gazeteciler Merkezi (AFJC), AFJC, Dünya Radyo Günü'nde Radyo Özgürlüğünde Ciddi Bir Gerileme Yaşandığını Bildiriyor, 13 Şubat 2025:**

<https://afjc.media/english/index.php/events/press-release/afjc-reports-alarming-decline-in-radio-freedom-on-world-radio-day>

Afganistan Gazeteciler Merkezi, fiili Enformasyon ve Kültür Bakanlığının, Kabil'deki televizyon kanallarının siyasi ya da ekonomik tartışmalar yayınlamasını yasaklayan emri karşısında ciddi endişe duyduğunu ifade etmiştir. Güvenlik endişeleri nedeniyle isimsiz kalma koşuluyla konuşan Kabil'den kaynaklar, 12 Şubat 2025 tarihli bir toplantıda, fiili bakanlık yetkililerinin kanal temsilcilerini, siyasi içerik yayınlamamaları yönünde sözlü olarak uyardığını aktarmıştır. Televizyon gazetecilerinden gelen raporlar da bu emrin Taliban hükümetini eleştiren ekonomik tartışmaları kapsadığını, özel ve bağımsız kanalların emre uymaya zorlandığını doğrulamaktadır. Kabil'deki televizyon kanalları, gerekmesi halinde sadece Taliban sözcülerine danışabilecekleri yönünde bilgilendirilmiştir.

Medya

- **The British Broadcasting Cooperation (BBC), Taliban'ın milyonları izleyen takip ağının içinde, 27 Şubat 2025:**

<https://www.bbc.co.uk/news/articles/cjev9kzxeqqo>

Düzinelerce televizyon ekranıyla çevrili kalabalık bir kontrol merkezinde, Taliban polisi milyonlarca kişinin günlük hayatlarını izlemek için kullanılacak, yeni temin edilmiş 90,000'den fazla güvenlik kamerasını tanıtmıştır. Taliban emniyet müdürü sözcüsü Khalid Zadran, ekranlardan birine işaret ederek "Kabil şehrinin tamamını buradan izliyoruz," açıklamasında bulunmuştur. Yetkililer, bu takip tedbirlerinin suçla mücadele amacıyla uygulandığını söylese de hükümeti eleştirenler, muhalefete müdahale etmek ve İslamcı Taliban hükümetinin Şeriat hukukunun kendi yorumları doğrultusunda katı ahlak kurallarının uygulanışını takip etmek için kullanılacaklarından korkmaktadır. Kontrol odasında polis memurları sıralar halinde oturmakta, binlerce kameradan gelen canlı yayın akışını izlemekte, Kabil'de yaşayan altı milyon kişinin hayatlarını yakından takip etmektedir.

Başkentteki güvenlik kameralarının sayısında yaşanan ciddi artış, Taliban’ın kanun ve nizamı uygulayış biçimlerinin daha karmaşık bir hal aldığına göstergesidir. Devrik güvenlik güçlerinin bir sözcüsü, Taliban ülke yönetimini yeniden ele geçirmeden önce başkentteki güvenlik kamerası sayısının 850 olduğunu belirtmiştir. Ancak son üç yıl içerisinde Taliban yetkilileri, özellikle kadınlar olmak üzere kişilerin hak ve özgürlüklerini kısıtlayan bir dizi gerici tedbiri de uygulamaya koymuştur. Uluslararası Af Örgütü’ne göre, “milli güvenlik” kisvesi altında güvenlik kameraları yerleştirilmesinin, Taliban’ın özellikle kadınlar olmak üzere Afganistan halkının temel haklarını ihlal eden gerici politikalarını devam ettirmelerinin önünü açmaktadır.”

- **Sınır Tanımayan Gazeteciler (RSF), *Afganistan: Özgür basını boğan rahatsız edici, artan sansür, 27 Şubat 2025:***

<https://rsf.org/en/afghanistan-disturbing-escalating-censorship-suffocating-free-press>

Taliban, Afganistan’da bilginin dağıtılması üzerindeki kontrolünü sıkılaştırmaktadır. Sadece Şubat ayında televizyonlarda siyasi programların yayınlanması yasaklanmış, kadın radyo istasyonu Radio Begum geçici olarak askıya alınmış ve iki medya çalışanı tutuklanmıştır. Sınır Tanımayan Gazeteciler (RSF), medyaya yönelik mevcut yasakların bir listesini yayınlamıştır. Liste, Taliban’ın basını stratejik biçimde susturduğunu ortaya koymaktadır.

4 Şubat 2025 tarihinde, Taliban Enformasyon ve Kültür Bakanlığı, sembolik olarak faaliyet gösteren kadın radyosu Radio Begum’un yayınlarını askıya almıştır. Askıya alma, teknik olarak 18 gün sonra kaldırılmış olsa da yayın ekibinin radyo binasına girmesinin engellenmesi, yayınların yeniden başlamasını imkansız hale getirmektedir. Bunun yanı sıra, yasağın getirildiği gün iki gazeteci de tutuklanmıştır. Radyo istasyonunun teknik müdürlerinden biri ve Jawanan Radio’dan bir spor gazetecisi hale gözaltındadır. Radyo istasyonu, yurtdışı merkezli bir televizyon kanalına içerik sağlamak dahil olmak üzere “birden fazla ihlale” suçlanmıştır.

Bu, Taliban’ın 2021 yılında ülke yönetimini yeniden ele geçirmesinden bu yana basın üzerinde istikrarlı bir artış gösteren baskının bir başka örneğidir. RSF, Afganistan’da güvenilir bilginin dolaşıma girmesini engelleyen bir düzineden fazla yasak saymıştır. İstihbarat Genel Müdürlüğü (GD), Taliban Yüksek Lideri Hibetullah Ahundzade, Enformasyon ve Kültür Bakanlığı, Ahlaksızlığın Önlenmesi ve Faziletin Teşviki Bakanlığı, Taliban sözcüsü, vilayet yetkilileri gibi çeşitli aktörlerin uygulamaya koyduğu yönergeler bir araya gelerek basın üzerinde boğucu bir baskı oluşturmuştur.

Sadece 2024 yılında 12 medya kuruluşu kapatılmıştır. RSF’nin paylaştığı bilgiye göre Şubat ayında, Kabil’de hala faaliyet gösteren son televizyon kanalları, Enformasyon ve Kültür Bakanlığından siyasi programlar ve tartışmalarını yasaklayan sözlü bir uyarı almıştır. Birden fazla RSF kaynağın göre bu talimat, ekonomik tartışmaları ve hükümeti eleştiren herhangi bir tartışmayı kapsamaktadır. Bakanlık, konuya ilişkin resmi bir açıklamada bulunmamıştır.

Kadın gazeteciler de yasaklarla hedef alınmakta ve kadınların bilgi alanında varlığı kısıtlanmaktadır: Kadınlar kamu medyasında çalışmamakta ve yüzlerini örtmeden televizyona çıkamamaktadır. They Artık erkeklerle çalışmamakta, erkeklerle röportaj gerçekleştirememektedirler. Güneydeki Helمند vilayetinde, ister sunucu olsun ister yayına katılmak isteyen bir dinleyici, kadın seslerinin radyoda yayınlanması yasaklanmıştır. Benzer şekilde, doğudaki Host vilayetinde kadın dinleyicilerin radyo istasyonlarını aramaları da yasaklanmıştır.

- **The British Broadcasting Cooperation (BBC), *70’li yaşlarındaki İngiliz çift, Taliban tarafından tutuklandı, 23 Şubat 2025:***

<https://www.bbc.co.uk/news/articles/c0rznw4j2e4o>

70'li yaşlarındaki İngiliz bir çift, Afganistan'da Taliban tarafından tutuklanmıştır. Peter Reynolds (79) ve eşi Barbie (75), 1 Şubat 2025 tarihinde Bamyân'daki evlerine dönerken gözaltına alınmışlardır. Çift, 18 yıldır Afganistan'da eğitim projeleri yürütmektedir ve kızları Sarah Entwistle, BBC'ye yaptığı açıklamada ebeveynlerinden iki haftadan uzun süredir haber alamadığını belirtmiştir. Çiftin tutuklanma nedeni bilinmemektedir. Ancak yürüttükleri projeler arasında annelere ve çocuklara yönelik bir eğitim programı da bulunmaktadır. Bu projenin, Taliban'ın kadınların çalışmasına ve 12 yaşından büyük kız çocuklarının eğitime getirdiği yasağa rağmen, yerel yetkililer tarafından onaylandığı bilinmektedir.

Taliban resmi kaynakları, BBC'ye yaptıkları açıklamada Bamyân vilayetinde bir sivil toplum kuruluşu için çalıştığı düşünülen İngiltere vatandaşlarını tutukladıklarını aktarmıştır. Bir yetkili, Bamyân emniyet müdürlüğünü veya sınır güvenlik güçlerini bilgilendirmeden bir uçak kullandıkları için yaklaşık 20 gün önce tutuklandıklarını iddia etmiştir.

- **Pajhwok Afghan News, *Can kayıpları ve önemli gelişmeler üzerine haftalık rapor, 22 Şubat 2025:***

<https://pajhwok.com/2025/02/22/pajhwok-received-no-casualty-report-last-week/>

15 Şubat 2025 haftasında, Roma Statüsü'nden çekilen Afganistan İslam Emirliği, Uluslararası Ceza Mahkemesi'nin (ICC) yargı yetkisini tanımadığını açıklamıştır. İslam İş Birliği Teşkilatı (İİT), Afganistan ile olan etkileşiminin sahadaki gerçeklere dayanarak devam edeceğini vurgulamış ve seçici bir tutum sergilemenin söz konusu olmadığını belirtmiştir.

- **Pajhwok Afghan News, *Can kayıpları ve önemli gelişmeler üzerine haftalık rapor, 15 Şubat 2025:***

<https://pajhwok.com/2025/02/15/11-killed-16-wounded-in-afghanistan-last-week/>

10-15 Şubat 2025 tarihleri arasında Afganistan genelinde meydana gelen çeşitli şiddet olaylarında en az 11 kişi hayatını kaybetmiş, 16 kişi ise yaralanmıştır. Geçtiğimiz hafta Kunduz vilayetinin başkentinde, bir Kabul Bank şubesi yakınlarında gerçekleşen intihar saldırısı sonucunda en az beş kişi hayatını kaybetmiş, yedi kişi ise yaralanmıştır. 13 Şubat 2025 tarihinde, bir kişinin intihar saldırısı düzenleme hedefiyle İmar ve Konut Bakanlığı'na girmeye çalışması sonucu en az bir kişi hayatını kaybetmiş, üç kişi ise yaralanmıştır.

Yerel yetkililer, Ferah vilayetindeki Sheikh Abu Nasar Farahi limanında eski bir mayının patlaması sonucu üç kişinin hayatını kaybettiğini, iki kişinin ise yaralandığını bildirmiştir. Kuzeydeki Samangan vilayetinin başkentinde, bir cami içinde meydana gelen el bombası patlaması sonucu en az dört kişi yaralanmıştır.

- **Radio Free Europe/Radio Liberty, *Taliban Bakanlığını Hedef Alan Başarısız İntihar Saldırısı Girişiminde İki Kişi Öldü, 13 Şubat 2025:***

<https://www.rferl.org/a/afghanistan-kabul-taliban-islamic-state-khorasan-suicide-bombing/33313521.html>

Afganistan'ın başkenti Kabil'de, Taliban yönetimindeki İmar Bakanlığı ofisine düzenlenen bir intihar saldırısı sonucu iki kişi hayatını kaybetmiş, üç kişi de yaralanmıştır. Taliban yetkilileri, 13 Şubat 2024 tarihinde gerçekleşen saldırıda ölen kişilerden birinin saldırgan olduğunu açıklamıştır.

- **Pajhwok Afghan News, *Can kayıpları ve önemli gelişmeler üzerine haftalık rapor, 8 Şubat 2025:***

<https://pajhwok.com/2025/02/08/16-killed-2-injured-in-afghanistan-last-week/>

3-8 Şubat 2025 tarihleri arasında Afganistan genelinde meydana gelen çeşitli olaylarda 16 kişi hayatını kaybetmiş, iki kişi ise yaralanmıştır. Yerel yetkililer, güvenlik güçleriyle yaşanan çatışmalarda

Kandehar'da bir silahlı soyguncunun, Nimruz'da ise üç soyguncunun öldüğünü bildirmiştir. Bir güvenlik görevlisi de hayatını kaybetmiştir.

3-8 Şubat 2025 tarihleri arasında, UNAMA ve İçişleri Bakanlığı, misyonun Kabil'deki yerleşkesinde silahlı çatışma yaşandığını, bir güvenlik görevlisi ve bir Afgan İslam Emirliği muhafızının hayatını kaybettiğini, bir UNAMA çalışanının ise yaralandığını bildirmiştir.

Ayrıca, kimliği belirlenemeyen silahlı kişiler Faryab'da bir aşiret liderini öldürürken, yine Faryab'ta ve Kandehar'da 43 yaşında bir erkeğe ve yaşlı bir kişiye ait cesetler bulunmuştur.

- **Inter Press Service, *Afganistan'daki İnsani Krizin 2025 Yılında Kötüleşmesi Bekleniyor*, 4 Şubat 2025:**

https://www.ipsnews.net/2025/02/afghanistans-humanitarian-crisis-expected-worsen-2025/?utm_source=rss&utm_medium=rss&utm_campaign=afghanistans-humanitarian-crisis-expected-worsen-2025

2021 Taliban Saldırısı'ndan bu yana, Afganistan'daki insani kriz önemli ölçüde kötüleşmiştir. Taliban'ın ayaklanması, örgütün ülke kontrolünü yeniden ele geçirmesi ve ülkenin cumhuriyetinin çöküşüyle sonuçlanmıştır. 2024 yılında Taliban, özellikle kadınlara ve kız çocuklarına yönelik olmak üzere Afganistan'da insan haklarını hedef alan kısıtlamalar getirmiştir. Bu kısıtlamalar ülkenin ekonomik acil durum haline girmesine yol açmıştır. Buna ek olarak artan güvensizlik ve temel hizmetlere sınırlı erişim, 23 milyondan fazla insanın acil insani yardıma muhtaç kalmasına neden olmuştur.

23 Ocak 2025 tarihinde, Uluslararası Ceza Mahkemesi (ICC), Taliban'ın iki üst düzey lideri Yüksek Lider Hibetullah Ahundzade ve Yüksek Mahkeme Başyargıçısı Abdul Hakim Haqqani için, toplumsal cinsiyete dayalı zulüm suçlarından dolayı tutuklama emri çıkarmıştır. 16 Ocak 2025 tarihinde, İnsan Hakları İzleme Örgütü (HRW), Taliban'ın kadınlara yönelik kısıtlamalarının yol açtığı çok yönlü insani krize dair örnekler sunmuştur. Rapora göre Taliban'ın kadınların istihdamı ve hareket özgürlüğüne yönelik fermanları, kadınların sağlık hizmetlerine erişimlerini ciddi şekilde engellemiştir. Ek olarak, Afganistan'ın sağlık sistemi kadın çalışan eksikliğinden ciddi şekilde zarar görmüştür.

- **The Guardian, *Taliban bakanı, kız çocuklarının eğitim almasını destekleyen konuşmasının ardından 'Afganistan'dan kaçmak zorunda kaldı'*, 3 Şubat 2025:**

<https://www.theguardian.com/global-development/2025/feb/03/mohammad-abbas-stanikzai-taliban-minister-flees-afghanistan-over-support-girls-education>

Afganistan'da kız çocuklarının eğitim yasağının kaldırılmasını destekleyen üst düzey bir Taliban bakanının ülkeyi terk etmek zorunda kaldığı bildirilmektedir. 20 Ocak 2025 tarihinde, Afganistan-Pakistan sınırına yakın Host vilayetinde düzenlenen bir mezuniyet töreninde konuşan Taliban'ın dışişleri bakan yardımcısı Mohammad Abbas Stanikzai, hükümetin kız çocuklarının eğitimlerine ortaokul ve yükseköğretim düzeyinde devam etmesini yasaklamasını eleştirmiştir.

Komşu Ülkelerdeki Afganların Durumu, Sınır Ötesi Hareketler ve Gelişmeler

Uluslararası ve Hükümetlerarası Organizasyonlar

- **Birleşmiş Milletler Mülteciler Yüksek Komiserliği (UNHCR), Operasyonel Güncelleme Ocak 2025, 27 Şubat 2025:**

<https://data.unhcr.org/en/documents/details/114724>

15 Eylül 2023 - 31 Ocak 2025 tarihleri arasında, 825.600'den fazla Afgan, Afganistan'a geri dönmüştür. Yardım sağlanan hanelerin en az dörtte biri kadın reislidir ve geri dönenlerin yaklaşık %33'ü beş vilayet başkentine (Kabil, Celalabad, Kandehar, Kunduz ve Mezar-ı Şerif) geri dönmeyi planlamaktadır. 825.600 kişiden yaklaşık 18.300'ü 2025 yılında geri dönmüş olup, bunların yaklaşık 1.000'i sınır dışı edilmiştir. 1.000 kişinin içinde, aralarında kadınlar ve çocukların da bulunduğu 800'den fazla Afgan sadece İslamabad ve Rawalpindi'den sınır dışı edilmiştir.

Afganistan'da, çatışma nedeniyle ülke içinde yerinden edilmiş 3,22 kişi, ülke içinden yerinden edilmiş 1,6 milyon geri dönen kişi ve yaklaşık 35.000 mülteci bulunduğu öngörülmektedir. Bu kişilerin acil koruma ve insani yardıma, ayrıca orta ve uzun vadeli desteğe ihtiyacı vardır. Birleşmiş Milletler Mülteciler Yüksek Komiserliği (UNHCR), 2025 yılında Pakistan, İran ve diğer ülkelerden geri dönen, mülteci veya mültecilik benzeri durumda olan 689 kişiye yardım sağlamıştır. Bunun yanı sıra, 2025 yılında tahminen 22,9 milyon kişi (Afganistan nüfusunun neredeyse yarısı) insani yardıma ihtiyaç duyacaktır.

Ocak 2025'te, yaklaşık 1.000 kişi Pakistan'dan sınır dışı edilmiştir. Bu sınır dışı işlemleri, Pakistan yetkililerinin İslamabad ve Rawalpindi'deki Afganları başka konumlara taşınacağı yönündeki Ocak 2025 açıklamasıyla bağlantılıdır.

UNHCR'in geri dönenlere yönelik gözlem bulgularına göre geri dönüşün temel nedenleri, tutuklanma ve/veya sınır dışı edilme korkusu, polis veya devlet yetkilileri tarafından kötü muamele iddiası ve Afganistan'a geçici nedenlerle seyahati kısıtlayan katı sınır geçiş gereklilikleri dahil olmak üzere korumayla ilişkili nedenler olmaya devam etmektedir.

- **Uluslararası Göç Örgütü (IOM), Pakistan, Afgan Vatandaşlarının Hareketleri – Yıllık Rapor (2024), 26 Şubat 2025:**

<https://dtm.iom.int/reports/flow-monitoring-afghan-nationals-annual-report-2024>

2023 yılının son çeyreğinde, Pakistan Hükümeti, ülkedeki tüm belgesiz Afgan vatandaşlarının 1 Kasım 2023 tarihine kadar ülkesine geri dönmelerini talep eden "Yasadışı Yabancıların Geri Gönderme Planı'nı" uygulamaya koymuştur. Bu, çok sayıda geri dönüşe yol açmıştır. 15 Eylül - 31 Aralık 2023 tarihleri arasında 490.891 Afgan, Afganistan'a geri dönmüştür. 2024 yılında, Pakistan'dan Afganistan'a dönen Afganların sayısı 2023 yılına kıyasla 243.112 kişi azalarak, 2023 yılındaki 558.212 kişiden 2024 yılında 315.100 kişiye düşmüştür. Bu, geri dönen Afganların sayısında %44'lük bir azalma anlamına gelmektedir. Geri dönüşlerdeki azalmanın, 2024 yılı boyunca "Yasadışı Yabancıların Geri Gönderme Planı'nın" uygulanmasındaki yavaşlamadan kaynaklandığı düşünülmektedir.

2024 yılında, 315.100 Afgan, Afganistan'a geri dönmüştür. Geri dönenler belge türlerine göre kategorilendirildiğinde en büyük grubu oluşturan belgesiz Afganları (257,447) Kayıt Belgesi sahipleri (42,929) ve Afgan Vatandaş Kartı sahipleri (5,770) takip etmektedir.

Afganistan'a geri dönen hanelerin %4'ü kadın, %1'i ise çocuk reislidir.

Yıl boyunca geri dönüşün başlıca nedeni, katılımcıların %76'sı tarafından belirtilen tutuklanma korkusu olmuştur. Kira ödeyememe (%21) ve hane giderlerini karşılayamama (%18) ise en yaygın ikinci ve üçüncü geri dönüş nedenleridir. Ayrıca, katılımcıların %14'ü işsizlik nedeniyle geri döndüğünü belirtirken, %6'sı ise bir aile üyesinin sınır dışı edilmesi nedeniyle döndüğünü ifade etmiştir. Toplumsal cinsiyete dayalı bir analiz, erkekler ve kadınlar arasında belirgin farklılıklar olduğunu ortaya koymuştur. Tutuklanma korkusu, erkeklerde (%77) kadınlara (%59) kıyasla belirgin şekilde daha yüksektir. Buna karşılık, kira ve hane giderlerini karşılayamama gibi ekonomik faktörler, kadınlar tarafından daha sık belirtilmiştir. İstihdamla ilgili endişeler erkekler tarafından daha fazla dile getirilmiş olsa da aradaki fark küçüktür. Ancak, aile üyesinin sınır dışı edilmesi durumu kadınlar tarafından daha sık bildirilmiştir. Bu durum muhtemelen, yetkililerin çoğunlukla erkekleri hedef alan sınır dışı işlemlerinin, kadınları ve ailelerini geri dönmeye yönlendirmesinden kaynaklanmaktadır.

- **Birleşmiş Milletler Mülteciler Yüksek Komiserliği (UNHCR), *Afganistan'da Duruma Yönelik Bölgesel Mülteci Müdahale Planı 2024 – 2025*, 19 Şubat 2025**

<https://data.unhcr.org/en/documents/details/114538>

İran İstatistik Merkezi'nin verilerine göre Ekim 2024 itibarıyla (20 Ekim 2023 - 20 Ekim 2024 arasındaki dönemde) İran'ın enflasyon oranı %30'un üzerinde gerçekleşmiştir. Bu, İran'da enflasyonun %35'i aştığı art arda beşinci yıldır. Sonuç olarak, çoğunluğu Afgan mültecilerden oluşan toplumun en dezavantajlı kesimleri, geçimlerini sağlamak için zor tercihler yapmak veya zararlı başa çıkma mekanizmalarına başvurmak zorunda kalmaktadır. 2025 yılında Afganlar, okul kaydı, sağlık hizmetleri veya belge temini maliyetlerini karşılamakta daha fazla zorluk yaşamaya devam edecektir. Belgesiz Afganlar, sınır dışı edilme riski, çeşitli istismar, kötü muamele ve insan ticareti gibi tehditlerle karşı karşıya oldukları için özellikle hassas bir durumdadır ve hizmetlere erişimde daha fazla engelle karşılaşmaktadırlar. Aynı zamanda, İranlılar ve Afganlara sunulan kapsayıcı hizmetler üzerinde önemli bir baskı mevcuttur. Bu durum sosyal uyumu zayıflatabilmekte ve dolayısıyla kendi kendine yetebilme fırsatlarını sınırlandırabilmektedir.

Zorlayıcı ekonomik durum, artan güvensizlik ve değişen koruma ortamı karşısında Pakistan, kendi vatandaşlarının ihtiyaçlarını karşılarken çok sayıda Afgan mülteciye ve diğer statülerden Afganlara yeterli destek ve koruma sağlama mücadelesi vermeye devam etmektedir. Belgeleri olmayan kadınlar ve kız çocukları ile belgeleri olup olmadığına bakılmaksızın refakatsiz ve ailelerinden ayrı düşmüş çocuklar dahil olmak üzere Afgan mülteciler ve mültecilik benzeri durumdaki kişilerin karşılaştığı zorlukları kabul ederek, sürdürülebilir çözümlere ve kapsamlı destek sistemlerine acil ihtiyaç duyulmaktadır. Herkesin eğitim ve sağlık hizmetlerine erişimini sağlamak, yoksulluğu azaltmak ve kendi kendine yetebilirliği teşvik etmek amacıyla geçim kaynakları yaratmak da diğer önemli önceliklerdendir. Mevcut değişken koruma ortamının ortaya çıkardığı çok yönlü zorluklar, Pakistan'daki Afgan mültecilerin ve diğer statülere sahip bireylerin güvenliği ve refahını artırmak için yetkililerle iş birliği içinde ve geleceğe dönük çalışmanın, aynı zamanda ev sahibi toplumun endişelerini ele alırken Afganların haklarını koruyan ve onurlarını gözetten bir ortam yaratılmasının gerektiğini ortaya koymaktadır. Geçim kaynaklarına, hizmetlere ve yardıma erişimin kısıtlı olduğu zorlayıcı ekonomi ve koruma ortamında, Afgan gençler birçok riskle karşı karşıyadır. Sınırlı eğitim ve geçim fırsatları, birçok Afgan gencini erken evlilik, istismar ve kötü muamele riskine maruz bırakmakta ve yasa dışı faaliyetlere karışmaya karşı savunmasız hale getirmektedir.

İran'da yaklaşık 1,1 milyon Afganın, iltica talebinde bulunma veya kalışlarını düzenleme/yenileme için uygun yolların olmaması nedeniyle gerekli belgeleri bulunmamaktadır: Bunlar arasında hiçbir belgesi bulunmayan tahmini 500.000 Afgan, 360.000 oturma izni sahibi ve 267.000 Afgan aile

pasaportu sahibi bulunmaktadır. Bu kişiler, belge durumları nedeniyle özellikle ciddi hassasiyetler ve koruma riskleriyle karşı karşıya kalabilmektedir. Mevcut olarak, İran'da bulunan birçok Afganın yanı sıra düzenli veya düzensiz şekilde yeni gelen Afganlar, iltica talebinde bulunma ve iddialarının incelenmesi hususunda sınırlı imkana sahiptir.

Rapora göre İran'daki zor sosyo-ekonomik durum, Afganlara karşı yabancı düşmanı söylemde artış ve birtakım güvenlik olayları dahil olmak üzere Afganlara yönelik ayrımcı davranışlarla birlikte yükselen Afgan karşıtı tutumlarla denk gelmiştir. Ayrıca, İran'da Afganların tutuklanması, gözüaltına alınması ve sınır dışı edilme olayları 2021 yılından bu yana sürekli artış göstermiştir. UNHCR Afganistan sınır izleme ekibi, 2024 yılında kadınlar ve çocuklar da dahil olmak üzere yaklaşık 764.000 sınır dışı edilme ile bağlantılı varış kaydetmiştir. Bu sayı, günlük ortalama 2.088 kişiye tekabül etmektedir. Belgesiz Afganların sınır dışı edilme sayısı, 2023 yılının aynı döneminde tahmini 690.000 olan sınır dışı edilme sayısına kıyasla yaklaşık %11'lik artış göstermiştir. Ayrıca, İran yetkilileri, "düzensiz" yabancıların tespiti ve sınır dışı edilmesi için daha sıkı önlemler alınacağını duyurmuştur.

Yaşam maliyeti krizi, mültecilerin güvenli ve uygun barınaklara erişimini de etkilemiştir. Özellikle yoğun nüfuslu bölgelerde uygun fiyatlı konut bulamayan mülteciler, çoğunlukla aşırı kalabalık veya yetersiz koşullarda yaşamaktadır. Sonuç olarak, aşırı kalabalık veya standartların altında sanitasyon hizmetlerine erişim dahil olmak üzere yetersiz konutlarda yaşayan kadınlar ve kız çocukları koruma riskleriyle karşı karşıya kalmaktadır. Düzenli gelire erişimi olmayan mülteciler, kira ödemekte daha fazla zorlanmakta ve bu da tahliye riskinin artmasına yol açmaktadır.

Afgan mülteciler, yerinden edilme/travmanın akıl sağlığı üzerindeki etkisi, yoksulluğun beslenme durumuna etkisi, bulaşıcı hastalıklara maruz kalma ve sosyal/kültürel damgalanma gibi risklerle karşı karşıyadır. Genel olarak, İran'da yaşıyor olsalar dahi Afgan kadınlar ve kız çocukları, varlığını koruyan geleneksel tutumlar ve uygulamalar nedeniyle ciddi düzeyde toplumsal cinsiyete dayalı şiddet riskinin yanı sıra yüksek düzeyde aile içi şiddet ve bunun uzun vadeli olumsuz etkileriyle karşı karşıyadır. Ayrıca, Afgan kadınların, kendi toplulukları içinde cinsel ve üreme sağlığı hizmetleri ile toplumsal cinsiyete dayalı şiddet mağdurlarına yönelik sağlık hizmetleri dahil olmak üzere uzman desteğine erişimlerini engelleyen ciddi zorluklar ve engellerle karşılaştığı gözlemlenmektedir.

- **Birleşmiş Milletler Mülteciler Yüksek Komiserliği (UNHCR), Uluslararası Göç Örgütü (IOM), Ortak Açıklama: UNHCR ve IOM, Afganların Pakistan'ın başkentini terk etmelerini gerektiren son gelişmelerden endişe duyuyor, 5 Şubat 2025:**

<https://www.unhcr.org/pk/news/joint-statement-unhcr-and-iom-concerned-about-recent-developments-requiring>

1 Ocak 2025 tarihinden bu yana, İslamabad Başkent Bölgesi (BİT) ve Rawalpindi'de Afganların tutuklanmalarında yaşanan artış ve belge durumları farklılık gösteren Afgan vatandaşlarının toplu olarak gözüaltına alındığına dair raporlar ciddi endişeye yol açmaktadır. Bu yıl, şimdiye kadar yalnızca İslamabad ve Rawalpindi'den, aralarında kadınların ve çocukların da bulunduğu 800 Afgan sınır dışı edilmiştir. Söz konusu son yer değiştirme talimatı, başkent bölgesindeki Afganlar arasında yakın zamanda sınır dışı edilme korkusunun artmasına yol açmıştır.

Devlet Kurumları

- **Alman Federal Göç ve Mülteciler Dairesi (BAMF), İltica ve Göç Bilgi Merkezi Bilgilendirme Notları, 24 Şubat 2025:**

https://www.bamf.de/SharedDocs/Anlagen/EN/Behoerde/Informationszentrum/BriefingNotes/2025/briefingnotes-kw09-2025.pdf?__blob=publicationFile&v=3

19 Şubat 2025 tarihinde Taliban, Pakistan ile Afganistan arasındaki sınırda yer alan Hayber Pahtunhva eyaletindeki bir Pakistan ordusu sınır karakoluna saldırı düzenlemiştir. Pakistan raporlarına göre bir asker Taliban tarafından öldürülmüştür. Pakistan ordusunun, bir Taliban sınır karakoluna karşı saldırı düzenlediği ve Taliban’ın ciddi kayıplar verdiği bildirilmiştir.

Yasal Uyarı:

Mevcut derleme, Afgan vatandaşlarına yönelik mülteci statüsü belirlemeye ilişkin hususlarda UNHCR Türkiye tarafından toplanan menşe ülke bilgilerini (MÜB) derlemektedir.

Derleme kamuya açık bilgilere, çalışmalara ve yorumlara dayanmaktadır. Derleme açıklayıcı nitelikte olmakla birlikte ne kamuya açık alanda mevcut olan bilgilerin tamamını kapsamakta ne de insan hakları koşullarına ilişkin genel bir rapor olması amaçlanmaktadır. Rapor, herhangi bir bireysel mülteci talebinin esasları konusunda nihai değildir. Tüm kaynaklar alıntılanmış ve tamamıyla referans verilmiştir. Kullanıcılar, alıntı yapılan belgelerin tam metnine bakmalı ve başvurulardan kaynaklanan belirli araştırma konularına atıfta bulunarak kaynak materyalin güvenilirliğini, ilgililiğini ve güncelliğini değerlendirmelidir.